

ОРГАНІЗАЦІЯ ГУРТКА СПОРТИВНОЇ РАДІОПЕЛЕНГАЦІЇ ЯК ФОРМИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

Наталія ЩЕРБАТЮК (Кіровоград)

У статті розглядаються питання впровадження нових ефективних форм і методів фізичного виховання учнів, шляхом організації в школі гуртка зі спортивної радіопеленгації.

В статье рассматриваются вопросы внедрения новых эффективных форм и методов физического воспитания школьников, посредством организации при школе кружка спортивной радиопеленгации.

Ключові слова: позакласна робота, фізичне виховання, рухова активність, гурток, радіоспорт, спортивна радіопеленгація, тренувальне заняття.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вдосконалення системи фізичного виховання учнівської молоді набувають особливої актуальності в нових соціально-економічних умовах. На їх розв'язанні наголошують державні національні програми «Освіта» («Україна ХХІ століття»), «Фізичне виховання – здоров'я нації», закони України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності», Указ президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті». Необхідність фундаменталізації, прогностичності, відкритості фізкультурної освіти окреслена в документах Міжнародного комітету ЮНЕСКО, Всесвітньої охорони здоров'я, Ради Європи, Болонського процесу. Особливої значущості розв'язання означених проблем набуває у специфічних умовах інтенсифікації навчального процесу, що викликає перенапругу фізіологічних систем школярів, зняти яку у спромозі систематичні заняття фізичними вправами.

Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання - здоров'я нації» передбачено проведення в школах трьох уроків фізичної культури на тиждень, як свідчить практика, два обов'язкових уроки не задовольняють потреб організму в руховій активності. Однак, за даними опитувань досвідчених вчителів фізичної культури, а також результати досліджень деяких авторів свідчать, що збільшення обсягу рухової активності учнів навіть за рахунок третього уроку фізичної культури не забезпечують номінальну біологічну потребу організму в рухах.

Виникає необхідність в пошуку і впровадженні нових ефективних форм і методів фізичного виховання у закладах освіти. До таких форм, спрямованих на активне фізичне самовдосконалення, дослідники В.Бальсевич, О.Гурман, Л.Івашенко, В.Кудряшов, О.Леонов, Б.Шиян та інші відносять гурткові, секційні, самостійні позакласні заняття.

На важливості позакласної роботи з фізичного виховання, у процесі якої вирішуються проблеми рухової активності школярів за допомогою фізкультурно-оздоровчих форм, наголошують дослідники О.Борисенко, Л.Головіна, В.Левицький та ін. Ефективність сучасних оздоровчих засобів, спрямованих на вдосконалення позакласної роботи з фізичного виховання, підтверджена дослідженнями М.Дубовіса, Т.Нестерової, Н.Овчинникової, В.Сосіної.

На сучасному етапі проблема достатньої рухової активності дітей не втрачає актуальності й потребує наукового розв'язання та подальшого вдосконалення. Дієвим засобом зміцнення здоров'я учнів, поліпшення їхнього фізичного розвитку є організація фізкультурно-оздоровчих заходів у позанавчальний час. Необхідно за рахунок максимального використання різноманітних форм і методів роботи охопити систематичними заняттями фізичною культурою та спортом більшу кількість учнів.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що позакласна робота зі школярами посідає важливе місце у системі навчання і виховання підростаючого покоління та потребує якнайбільшого впровадження в систему освіти. Але для багатьох учнів загальноосвітніх шкіл систематичні цілеспрямовані заняття фізичною культурою ще не стали нормою життя, засобом фізичного вдосконалення та зміцнення здоров'я.

Формування цілей (постановка завдання). Дослідження проблеми впровадження нових ефективних форм і методів фізичного виховання у закладах освіти. Метою нашого дослідження є перевірка на практиці ефективності запропонованої форми позакласної роботи – організація гуртків зі спортивної радіопеленгації в загальноосвітніх навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Школа – це життєвий простір дитини; тут вона не просто готується до життя, а живе. Тому виховна робота планується так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника життя, гармонізації та гуманізації стосунків між учнями і педагогами, школою і родиною, керуючись ідеями самоцінності дитинства, демократичного діалогу між поколіннями. Важливу роль в цьому відіграє позакласна робота [2, 169-170].

Позакласна робота - різноманітна освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час [5, 331].

Головною функцією позаурочних форм занять є створення найсприятливіших умов для виховання звички до систематичних занять фізичною культурою та спортом, адже шкільними уроками фізичне виховання не обмежується. Уроки фізичної культури є лише початком всієї складної системи цього процесу, який передбачає заняття протягом шкільного дня.

Підвищення результативності системи фізичного виховання у школі значно залежить від правильної організації всіх заходів. Вони повинні бути узгоджені зі змістом уроків фізичної культури, сприяти засвоєнню навчального матеріалу, адже, усі форми фізичного виховання об'єднуються спільною метою і завданнями. Кожна з них, сприяючи розв'язанню загальних завдань, вирішує і специфічні. Ось чому для оптимального розв'язання всіх завдань фізичного виховання варто практикувати різноманітні форми занять шляхом запровадження фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі дня, широкого залучення учнів до занять в спортивних секціях та гуртках. [6, 114-115].

Характерною рисою позаурочних форм занять є їхня добровільність. Тому, організовуючи позакласну роботу, ми піклувалися про зацікавленість учнів, що досягалось передусім їх високою емоційністю. Дуже важливо, щоб кожен учень міг проявити себе в них незалежно від рівня своєї підготовленості.

Широкою популярністю користуються види спорту які об'єднують в собі атлетичний та інтелектуальний аспекти. В їх основу закладено морально-психологічний фактор і фізичний розвиток особистості, які поєднанні зі спеціальними знаннями. Велике розмаїття завдань, які вирішує спортсмен, сприяє його гармонійному розвитку і формує кмітливість, рішучість, розвиває увагу, пам'ять, прищеплює

життєво необхідні навички. До таких видів спорту належить і спортивна радіопеленгація [1, 3].

Для досягнення поставленої мети, опираючись на вище зазначене, нами було організовано гурток спортивної радіопеленгації при Кіровоградській загальноосвітній школі № 12. Організуючи гурток ми опирались на специфічне розташування школи: доволі значна віддаленість від міста та наявність природної бази для занять (близькість лісового масиву).

Спортивна радіопеленгація, або «полювання на лисиць» є одним із найяскравіших і найдинамічніших видів радіоспорту, що спрямований на вдосконалення розумового та фізичного розвитку особистості, зміцнення здоров'я людини, сприяє естетичному впливу на дітей, допомагаючи їм пізнавати і розуміти природу [3, 5]. Також даний вид спорту має велику оздоровчу цінність, що визначається перебуванням в природних умовах, позитивній дії різноманітних природних факторів у сполученні з фізичною діяльністю. Вид спорту надзвичайно емоційний, вимагає високих інтелектуальних здібностей (і розвиває їх), сприяє розвитку більшості фізичних якостей.

Він полягає в оперативному пошуку замаскованих на місцевості радіопередавачів за допомогою приймача – пеленгатора в найкоротший час. Методи пеленгування застосовуються в комплексах радіонавігаційних систем контролю та керування літаками, супутниками й космічними кораблями, а також у засобах навігації на флоті. У наш час змагання зі спортивної радіопеленгації набули значного поширення та розвитку. Українські спортсмени досягли високих результатів на змаганнях європейського та світового рівнів.

Спортивна радіопеленгація – самостійний вид спорту, де кожен учасник має приймати індивідуальні рішення, перебуваючи на дистанції в складних умовах. У такий спосіб спортсмен привчається до відповідальності за власні дії та рішення.

Метою програми гуртка є формування гармонійної особистості в процесі занять спортом. Основні завдання:

- створення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей та інтересів;
- виховання в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших;
- формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя;

- формування та розвиток почуття відповідальності за природу як загальнолюдську цінність.

Програма орієнтована на підлітків віком від 11 до 18 років з різним рівнем фізичної підготовки. Цей вік займає особливе місце у розвитку учня, що різнобічно розкриває психолого-педагогічна література. Оскільки в цей час відбувається перехід від дитинства до дорослості, зароджуються основні риси зрілої особистості, формуються основні якості, механізми регулювання поведінки, здійснюється вибір життєвих зразків, застосовуються норми і вимоги, що панують у світі дорослих (позитивні або негативні) [4, 134-136].

З одного боку, це вік сприятливих можливостей для становлення учня як особистості. З іншого – це складний, суперечливий період становлення учня, коли його самоутвердження внаслідок впливу різних чинників набуває часом негативних форм і виявів свідомості та поведінки. Тому дуже важливо, щоб підліток у період активного становлення своїх міркувань, суджень, ставлення до оточуючого світу був задіяний у позитивно формуючих видах діяльності, щоб його інтереси були адекватні існуючому в суспільстві позитивному світі цінностей, щоб виробленню цих цінностей сприяли певні життєві зразки, позитивні приклади тощо. Фізична культура і спорт мають у цьому контексті значні виховні можливості.

Опираючись на вище сказане зарахування до гуртка пропонувалось учням з 5–6-го класу, коли вони можуть свідомо обирати уподобання та здатні самостійно приймати рішення.

Програмою гуртка завбачено навчання на початковому, основному та вищому рівнях, що передбачає теоретичні та практичні заняття в класі, в спортивному залі; практичні заняття на місцевості; участь вихованців у змаганнях; навчально-тренувальних зборах. Програма роботи гуртка спортивної радіопеленгації розрахована на річний цикл тренувань із урахуванням кліматичних умов та індивідуальних можливостей гуртківців.

На початковому рівні учням давалось уявлення про спортивну радіопеленгацію як про технічний вид спорту, його переваги, розвиток, можливості результатів, досягнень.

Спеціальною підготовкою в будь-якому виді спорту прийнято називати отримання знань, вмінь, навичок, практичного досвіду специфічних для даного виду спорту. Мета спеціальної підготовки починаючого гуртківця

– дати необхідний мінімум знань і вмінь для надійного самостійного проходження дистанції у своїй віковій категорії. Найзрозумілішим і доступним для учнів є спосіб пеленгування «за максимумом», тому вивчення пеленгації починалось з діапазону 2 м (144 МГц). До вивчення наступного прийому переходили лише після засвоєння та закріплення попереднього. Під час вивчення окремих прийомів проводились комплексні спеціальні вправи. На цьому етапі навчання починалось засвоєння практичних прийомів.

Заняття спортивною радіопеленгацією тісно пов'язані зі спортивним орієнтуванням, тому на цьому рівні велика увага приділялась знанням з топографії та прищеплювались навички роботи з картою і компасом для самостійного проходження дистанції у своїй віковій категорії. На цьому етапі створювались умови для якісного виконання завдань кожним учнем, незалежно від рівня його підготовки та здібностей. Участю у міських змаганнях зі спортивного орієнтування постійно підтримувався інтерес і бажання гуртківців відвідувати заняття, покращувати свою фізичну форму.

Досягнення найкращих результатів учнів у спортивній радіопеленгації залежать насамперед від його комплексної підготовки: фізичної, технічної, тактичної та психологічної. Крім занять, передбачених програмою, кожен вихованець займався індивідуальною фізичною підготовкою: додатковими кросовими тренуваннями, ранковою зарядкою. Усі ці заходи спрямовані на створення збірної команди закладу, основу якої становлять спортсмени, які протягом декількох років демонструють стабільні результати. В окремих випадках до складу команди потрапляли менш досвідчені, але перспективні спортсмени. Збірна команда – це вищий рівень навчання для гуртківців, які вже здобули певні знання та вміння, набули тренувального й змагального досвіду.

На основному й вищому рівнях навчання практичні заняття переважають над теоретичними – збільшується кількість годин із фізичної підготовки. У заняттях на місцевості також переважає практична частина з обов'язковим включенням елементів фізичної підготовки. Учні опановують операції вимірювання пеленга компасом і нанесення його на карту, вивчають тактику вибору шляху й варіанту пошуку. За наявності в групі декількох передавачів організовувались цікаві комплексні вправи, у яких добре поєднуються фізична й спеціальна підготовка, а також

підготовка в орієнтуванні на місцевості з компасом і картою.

Для закріплення отриманих знань і навичок гуртківці брали участь у змаганнях різних рівнів, а також проводились зустрічі з провідними радіоспортсменами, які сприяли поглибленню інтересу до занять у гуртку.

Теоретичні заняття на вищому рівні проводяться лише для повторення елементів підготовки, проведення позапланових інструктажів із правил техніки безпеки та у випадку надходження нової інформації.

Наприкінці кожного навчального року проводиться підсумкове заняття, на якому аналізувалась робота гуртка за рік, планувалась діяльність на наступний навчальний рік, на період канікул із урахуванням календарних планів змагань.

Кращим гуртківцям-спортсменам, які склали заключні контрольні нормативи, присвоювались розряди із врученням класифікаційних книжок.

Висновки. Впровадження гуртка спортивної радіопеленгації в школі дало можливість збільшити освітню і виховну роботу зі школярами у позакласний час, підвищити рухову активність, що позитивно вплинуло на здоров'я учнів. Також кожен гуртківець мав можливість реалізувати власні інтереси в спорті (приймав участь у змаганнях певного рівня, виконав розряд з виду спорту).

Найнижчими результатами роботи гуртка були призові місця в міських змаганнях зі спортивного орієнтування в своїх вікових категоріях, а найвищими – особиста перемога в юнацькому чемпіонаті Європи зі спортивної радіопеленгації в 2008 році.

Після закінчення школи багато гуртківців продовжують займатися спортом в спортивному радіоклубі «Пеленг».

Отже дані заняття створили сприятливі умови для залучення учнів до систематичних занять фізичною культурою та спортом.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Вартанесян В.А. Спортивная радиопеленгация. – М.: ДОСААФ, 1980. – 96 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник, 3-тє видання, стереотипне. – К.: Академвидав, 2009. – 616 с.
3. Гречихин А., Киргетов В. С картой и компасом – по радиоследу. Соревнования по радиоориентированию. – М.: ДОСААФ, 1975. – 76 с.
4. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. Посібник /Ред. рада: В.М. Доній, Г.М. Несен, Л.В. Сохань, І. Г. Єрмаков та ін. – К., 1996. – 792 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академія, 2002. – 528 с.
6. Шиян Б.М. теорія і методика фізичного виховання школярів. Частина 2. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Щербатюк Наталія Іванівна – викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: позакласна та позашкільна фізкультурно оздоровча робота.

КРИТЕРІЇ СФОРМОВАНОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ

Інна ЩОГОЛЄВА (Кіровоград)

У статті проведено гносеологічний аналіз поняття „критерії”, наведена характеристика критеріїв оцінки комунікативних здібностей студентів на етапі вхідного контролю, а також критерії і шкала оцінювання комунікативного розвитку майбутніх спеціалістів галузі туризму.

В статті проведено гносеологічний аналіз поняття „критерии”, представлена характеристика критериев оценки коммуникативных способностей студентов на этапе входящего контроля, а также критерии и шкала оценивания коммуникативного развития будущих специалистов туристической отрасли.

Ключові слова: спілкування, комунікативні здібності, комунікативна успішність, рівні сформованості, критерії оцінювання, шкала оцінювання.

Постановка проблеми. На теперішній час у багатьох країнах світу відзначається перехід до нового технологічного устрою, який передбачає широке використання ін формаційних та комунікаційних технологій, що, в

свою чергу, пред'являє нові вимоги до суб'єктів інформаційної взаємодії. В зв'язку з цим, такі якості особистості як комунікаційний потенціал та комунікаційна компетентність стають індикаторами ефективності комунікативної діяльності особистості в різних сферах, у тому числі і в сфері туризму, а питання формування розвинутих комунікативних здібностей взагалі набуває статусу важливої соціальної проблеми.

Комунікативна діяльність майбутнього спеціаліста галузі туризму буде дійсно успішною, якщо студент буде мати розвинуті комунікативні здібності, які передбачають володіння цілим комплексом комунікативних якостей, сформованих на різних рівнях – на рівні індивіда, на рівні суб'єкта спілкування, на рівні особистості та індивідуальності,